

Տ. ՏԱԹԵՎ ԱՐՔԵՂԻՄԿՈՂՈՍ ՄԱՐԳՍՅԱՆԻ ՔԱՐՈՋԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱՇՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

(16 փետրվարի 2003 թ.)

*«Երանի՛ նրանց, որ սրբով սուրբ են,
որովհետև նրանք Աստծուն պիտի տեսնեն»:*
(Մատթ. Ե 8)

Միրելի հոգևոր եղբայրներ, քույրեր, հարազատներ և ճեմարանական սաներ.
Վեհափառ Հայրապետի փնտրիությամբ կշարունակվին ուխտավորական հանդիսավոր Պատարագները Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մեջ՝ նվիրված Մայր Տաճարի օծման 1700-ամյակին: Այս փոնակադարձություններով մենք փորձում ենք ավելի լավ հասկանալ այս սրբապետի խորհուրդը, ընկալել նրա արժեքը, անդրադառնալ նրա բացառիկ կարևորությանը և, ուխտավորաբար աղոթելով, անհրաժեշտ հոգևոր և բարոյական սնունդը ստանալ, որպեսզի կարողանանք մեր եկեղեցիները շեն պահել և մարդու փրկության Եկեղեցու առաքելությունը շարունակել:

Հրապարակային իր ելույթներից մեկում Վեհափառն ասաց, թե ճիշտ է, որ զանազան ուրիշ պաշտոններ ունեն, հոգևոր իշխանության պետն են, ամեն փեսակի վարչական այլ պարավորություններով միշտ զբաղ և ծանր աշխատանքի մեջ են, բայց իմ կարևորագույն պաշտոնը ես կենկարեմ այս ժողովրդին հովիվ լինելը, ժողովրդին տեր կանգնելը, նրան առաջնորդելը և նրա հոգևոր, ազգային ու բարոյական կյանքը ճիշտ հունին մեջ պահելը:

Տեսնում եք, որ այս կիրակի չկան հրավիրյալներ, չկան պաշտոնական հյուրեր կամ թեմերեն եկած պարզամավորներ: Թեմակալ առաջնորդ մը չի պատարագեր: Վեհափառը փնտրին է, որ մեզ պես պարզ հավատացյալներ, ովքեր այս եկեղեցու, այս սրբավայրի ամենօրյա հավատարիմ ժողովուրդն են, ամեն օր այստեղ եկող, աղոթող և այս սրբավայրի մեջ շնչող ու ապրող անձինք են, կարողանան իրենց ուխտը կատարել:

Շնորհակալ եմ Վեհափառ Հայրապետին, որ ձեր բոլորի անունով այս Ս. Պատարագը մատուցանելու պարականությունն ինձ վրա է դրել: Դրա համար մեր հոգևոր կյանքի զարգացման մեջ կարևոր այս շաբթվան ընթացքին ձեզ հրավիրում եմ խորհրդածել այս սրբավայրի՝ մեր Եկեղեցու և ժողովրդի կյանքի մեջ կատարած և կատարելիք հրաշագործ դերի մասին:

Դուք գիտեք, որ այս շաբթվան ամբողջ օրերը պահոց օրեր էին: Դրանք հիշատակն են ոչ թե Ս. Սարգիսին փոխին, այլ կոչվում են Առաջավորաց պահք: Դրանք սահմանվել են մեր հավատո Հոր՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի կողմից, և հիշեցնում են այն շաբաթները, այն պատմական օրերը, երբ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ փակավին հեթանոս ժողովրդին ուսուցանում էր քրիստոնեական հավատի հիմնական դավանությունը համազգային մեր մկրտությունից առաջ:

Այս շաբաթը մեզ այդ պահը կհիշեցնեն և կհուշի, թե ի՞նչն էր, որ մեզ կապեց քրիստոնեության, կամ ինչո՞ւ մենք կապվեցինք քրիստոնեական հավատին և արժեքներուն: Ինչո՞ւ մենք ուխտեցինք մինչև վերջ մնալ, ապրել և գործել իբրև Աստծո ժողովուրդ:

Հինգշաբթի օրը մենք տոնեցինք նաև Տյառնընդառաջի նախապտուակը, որուն ընթացքին մեր երեխաները, բայց մանավանդ նորապսակները և մեր երիտասարդությունն ամբողջ հանձնեցինք Աստծո հոգաբարությանը և պաշտպանությանը: Որովհետև հայ ժողովուրդը մինչև հիմա էլ հավատում է, որ սուրբ է ամուսնությունը, սուրբ է հայ ընտանիքը: Նրա ծոցին մեջ միայն կծնվին մեր հերոսները, այն առաջնորդները, որոնք մեր ժողովուրդը կպահեն կանգուն, հզոր և ամեն տեսակ չարիքների դեմ հաղթական:

Իսկ երեկ՝ շաբաթ օրը, տոնեցինք Ս. Մարգարիտի տոնը, որ իր որդվույն և իր զինվորներին հետ նահապտակվեց Ընդհանրական Եկեղեցու հավաքի պաշտպանության համար: Այն օրը մեր մարքով պետք է անցնեն, որ մենք աղոթենք մեր հայոց բանակի, մեր քաջ երիտասարդների համար, որպեսզի նրանք իրենց քաջությունն ու խրոխտությունն ուրիշ անիմաստ արարքների մեջ չվախեն, միշտ մնան այս հայրենիքին և մեր հավաքին պաշտպան: Որովհետև երիտասարդի հոգիին մեջ կծնի հավատքը, տեսիլքը կապածառանա, և կգործանա նվիրումը հայրենիքի, Աստծո և ժողովուրդին:

Եթե այդ աղոթքը չենք արել, ուխտավոր քույրեր և եղբայրներ, այսօր անենք: Պարզ է, որ երիտասարդությունը մեր վաղվան ապագան է: Նրանք ինչ ընտրեն, ինչ որոշեն, այդպես պիտի լինի մեր ժողովրդի ճակատագիրը: Ինչ առաջնորդություն ընծայեցինք նրանց, ինչ կրթություն տվինք, ինչպես դաստիարակեցինք զանոնք, վաղն այսպես պետք է ըլլան:

Այսքան խոսեցինք սուրբերի և սրբության մասին: Ես ուզում եմ, որ Իջման այս Ս. Սեդանի առջև մենք մտածենք, թե ի՞նչ է սրբությունը: Ո՞րն համար է սրբությունը և ինչպե՞ս կներգործի սրբությունը: Նրա ճիշտ հասկացողությունը կարևոր և կենսական է մեր բոլորի համար:

Մարդիկ երբեմն մտածում են, թե սուրբ լինել՝ կնշանակե կատարյալ լինել, մաքուր լինել: Մեր ասածին, մեր արածին, մեր պահվածքին մեջ պետք է թերություն լինի: Սրբությունը միայն վերագրում ենք այն անձին, որ իր մեջ կատարելագործման է հասցրել ամեն ինչ:

Իրո՞ք, այսպես պետք է հասկենալ սրբությունը: Բայց կատարյալ ի՞նչ կա այս աշխարհում: Կատարյալ մարդ կարելի՞ է գրել: Ուրեմն չկա՞, անկարելի՞ է սրբությունը:

Դարձյալ սրբությունը մենք երբեմն շփոթում ենք աշխարհից հրաժարումի հետ, որը հանգեցնում է միայն ու միայն ճգնության կյանքի փնտրություն: Աշխարհի արժեքներով, չափանիշներով չտարվելը, նրանցից զրկվելը, կարծում ենք, որ մեզ կառաջնորդի սրբություն: Ծգնավորները մեկ-մեկ այդ տպավորությունը, այդ հասկացողությունը նաև թողնում են մեր վրա: Բայց չե՞ որ աշխարհն էլ Աստծո աշխարհն է: Պիտի անտեսվի՞ այն, բայց չե՞ որ մենք Աստված մը, Հայր մը ունենք, որ առավորից մինչև երեկո այս աշխարհի հոգաբարությանն է լծված և նախախնամական իր արարքներով պահպանում է իր արարչագործությունը, Աստված սխալվո՞ւմ է: Տեսեք, թե սրբության ճիշտ հասկացողությունը որքան կենսական է մեզմե յուրաքանչյուրիս համար:

Իսկ հիմա եկեք հարց տանք: Ինչո՞ւ և ինչո՞ւ է սուրբ Էջմածինը, որովհետև քարե՛րն են որոշ ձևով դասավորվել, կամ պարզապես որովհետև մենք սուրբ ենք ասում՝ դրա համար է այս տեղը սրբավայր:

Հին Կրակարանի մեջ հիանալիորեն բացառված է սրբությունը: Իսրայելացիք՝ Հին Ուխտի ժողովուրդը, ամեն անգամ, որ ազգի ճակատագրի համար կարևոր մի որոշում պիտի կայացնեին, Ուխտի Տապանակը բերում-դնում էին այդ ժողովի համար հավաքված ժողովրդի կենտրոնում:

Գիտե՞ք, որ Ուխտի Տապանակի մեջ պահված էր մանանան, որ Աստված ուղարկել էր իրենց, երբ իրենք անոթի դեզերում էին անապատում: Այնպեղ դրված էր գավազանը Մովսեսի, որ առաջնորդում էր այդ ժողովրդին հանուն Աստծո: Այնպեղ էր Տասնաբանյա պատվիրանը, Աստծո մարաննշած կյանքի ուղին: Բայց ո՞չ մանանան, ո՞չ փայտը և ո՞չ էլ տասնաբանյայի քարերն էին սրբությունը: Մարգարեները պատմում են, որ երբ և որպեղ Ուխտի Տապանակը պահվում էր, այնպեղ մշուշը ծածկում էր ամբողջ վրանը, ժողովուրդը կամ փաճարը և պատում նրանց աստվածավախության, Աստծո սիրտյն և Աստծո ներկայության գորավոր զգացմունքով: Սրբությունը միայն ու միայն Աստծուն է պարկանում, և այնպեղ, ուր Աստված հայտնվում է, այնպեղ, ուր Աստված կա, այնպեղ Սրբությունն է թագավորում:

Մայր Աթոռը՝ անկրկելի մեկ հատիկ Սրբություն Սրբոց է: Ինչո՞ւ: Որովհետև այսպեղ Աստված Ինքն է իջել, Ինքն է հայտնվել: Այսպեղ ենք մենք Աստծուն հանդիպել: Աստված այս րեղն ընտրել է հայ ժողովրդի հետ Իր ուխտի համար: Ուրիշ եկեղեցի կարող ենք կառուցել, ուր ևս Աստված կա, ձեր հավաքով կհայտնվի: Բայց Մայր Աթոռը, Ս. Էջմիածինը միակ այն րեղն է, ուր Աստված Ինքն է ընտրել Ինքզինքը մեզ հայտնելու, մեր կյանքը և մեզ սրբացնելու համար:

Անցյալում պապահած է, որ հայոց կաթողիկոսները ստիպված, հարկադրված թողել են Ս. Էջմիածինը, գնացել ուրիշ րեղ: Բայց Էջմիածինը մնացել է հայության սրբավայրը, ամբողջ հայության անկրկնելի և միակ այն ուխտավայրը, ուր ամեն հայ պիտի գա ինքզինքը հայ քրիստոնյա զգալու և Աստծո հետ իր հանդիպման և Նրա հետ ապրելու իր ուխտը նորոգելու:

Մենք այսօր մեր աղոթքով այս ուխտը վերանորոգելու ենք կոչված և այդ պատճառով խորհրդածության համար բնաբան ընտրեցինք Հիսուսի խոսքերը. «Երանի՜ նրանց, որ սրտով սուրբ են, որովհետև նրանք Աստծուն պիտի րեսնեն»: Նույնիսկ եթե մենք թաքնված ենք մութ րեղեր, չմոռանա՞նք, որ Աստված մեզ րեսնում է: Մենք ոչինչ առանց Աստծո ներկայության կամ ուշադրության չենք կարող անել: Նրա աչքը մեզ հետ է: Եթե մենք այդ զգացումը չունենանք, զԱստված ինչպե՞ս պիտի րեսնենք, Աստված ինչպե՞ս պիտի հանգցի մեր մեջ, Աստված ինչպե՞ս պիտի կարողանա մեզ օգնել, Աստված ինչպե՞ս պիտի կարողանա մեզ ի գոգն Աբրահամու րանել:

Սրբության և սրբությունների հանդեպ հարգանքը մաքրության և աստվածավախության այլ զգացմունքի չպետք է վերածնե: Աստծո հետ լինելու, Աստծո ցուցմունքով առաջնորդվելու և Աստծո ուժին ապավինելու հավաքով է, որ սրբությունը դարձյալ մշուշի պես մեր վրա պիտի հանգցի: Իրոք, Աստված պետք չունի սրբության: Աստված ամեն ինչ ունի: Սրբությունը մեզ համար է, մարդու համար է:

Երկու փորձություն կարգելի մեզ սրբության հասնելու այսօր: Մին՝ ինչպես Եսայի մարգարեն է ասում, Բաբելոնի մեջ գերի ինկած ժողովրդին. «Դուք մրաժում եք, ժողովուրդ, թե ինչու եք գերի դառել Բաբելոնի մեջ: Ձեր երկիրը կորցրել եք, որովհետև դուք ձեր Աստծուն

մոռացել եք, դուք ձեր ուժի աղբյուրից կտրվել եք, դուք ձեզ ձեր գոյության արմաքից պոկել եք:

Դրա համար փեսեք, օրարի ձեռք եք ընկել: Աստված ուրացող ժողովրդին չի կարող փրկիչ մը դրկել: Դուք հարցնում եք, ո՞ր են Մովսեսները, ինչո՞ւ Աստված մեզ առաջնորդ չի ուղարկում, որ մեզ փրկի: Մեր Աստծու հավատից գրկվելով, նրա ճանապարհները մոռանալով Աստված ինչպե՞ս կարող էր մեզ փրկել»: Աստծուն մոտ մնալը փրկության ամենամեծ գրավականն է, նրա պարվիրանների լույսով առաջնորդվելը, մաքրության, ինքնաբյուրեղացման ամենամեծ աղբյուրն է: Վերջին 80 տարիներին մենք մեծ փորձության մեջ ընկանք: Իսկ հիմա ասում ենք՝ ո՞ր է Աստված, ինչո՞ւ չի ուղարկում իր առաջնորդներին, փրկիչներին: Բայց վերագաթոնքի այս փարիներին դուք փեսնում եք, թե ինչպես ամենեն նեղ օրերին ձեր հավատքի կանգով գալիս է նոր սերունդը՝ այս Եկեղեցու առաքելությունը հաստատական քայլերով շարունակելու: Այդ հավատքով պետք է ապրեք և գործեք:

Երկրորդ՝ փորձությունը մեզ գալիս է մարդկային մեղքերից: Պողոս առաքյալն իր աշակերտի հետ խոսելիս ասում է. «Նայեցե՛ք ձեր շուրջը, իմացե՛ք, որ վերջին օրերին չար ժամանակներ պիտի լինեն, երբ մարդիկ պիտի դառնան անձնասեր, փողասեր, հպարտ, ամբարտապան, հայեոյիչ, ծնողներին անհնազանդ, անշնորհընկալ, անմաքուր, անհաշտ, անգութ, մատրնիչ, հանդուգն, մեծամիտ, ավելի հեշտասեր, քան բարեսեր: Եվ աստվածապաշտության կերպարանքին փակ՝ ամեն փեսակ մոլորություններով լի» (հմմտ. Բ Տիմ. Գ 1):

Հաճախ նայում ենք աշխարհին, հուսահատվում և մեկ-մեկ ասում ենք, թե հնարավոր չէ այս աշխարհի մեջ քրիստոնյա մնալ: Ի վերջո որոշում ենք իրենց պես լինել, որ կարողանանք ապրել: Իսկ եթե մարդիկ շրջապատին նայեն, դուք ձեր շուրջը նայե՛ք՝ կհուսահատվե՛ք: Պետք է նայել դեպի ներս, դեպի մեր խորագույն էությունն ու հավատը, ուր Աստված անպայման ներկա է այն սուրբ սրտերի մեջ, ուր Աստված միշտ նախընկալում է բնակչություն հաստատել, ամեն փեսակ մեղք, գորս առաքյալը թվարկում է, դուրս կգա մեզանից, և բոլորս կմաքրվենք և կդառնանք Աստծո համար պարվական ժողովուրդ:

Ուխտավորությունը այն պահն է, երբ մեր սիրտն ու հոգին մեր ձեռքը բռնած Աստծուն ենք ներկայացնում և ասում. «Մաքրիր, Քո ուզած փունը սարքիր, Դու ես ասել, որ մաքուր սրտերի մեջ պիտի բնակվես»:

Այսօրվա այս Ս. Պարարագով, ահավասիկ, այդ աղոթքն ենք մենք մարտցում մեր Աստծուն, մեզ նախախնամող Հորը, որպեսզի մեզ սրբի, մաքրի և Իր հարազատ որդիների պարկերով զարդարի: Խնդրում ենք Նրանից, որ մեզ միշտ Իր փեսությանն արժանացնի շնորհիվ այս սրբավայրի, որ Ս. Էջմիածինն է:

Աղոթենք Ամենայն Հայոց Հայրապետի առողջության և երջանիկ գահակալության համար և մաղթենք, որ Աստված Մայր Աթոռի միաբանությանը, եպիսկոպոսաց դասին, վարդապետներին, սարկավագներին Իր շնորհներով առաջնորդի դեպի բարի ծառայություն:

«Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցի ընդ ձեզ, ընդ ամենեսեանդ. ամէն»: